

Coniferen

Kenmerken

Algemeen

Letterlijk vertaald betekent conifeer 'kegeldragende'.

De **zaden** van de coniferen zitten verpakt in de kegels, die vele vormen en grootten kunnen aannemen. Elke conifeer heeft zijn eigen kegelvorm. De Taxus heeft geen kegels. Deze draagt een soort bessen.

De **bladvorm** van coniferen is heel apart. De bladeren hebben de vorm van naalden of schubben. Deze blijven meerdere jaren aan de takken zitten. Hierdoor zijn de meeste coniferen wintergroen. Er zijn ook coniferen die hun bladeren jaarlijks verliezen. Dit geldt voor de Larix en de Ginkgo.

Kenmerkend voor alle coniferen is de typische lucht die vrijkomt als de tak of de bladeren beschadigd worden. Deze geur wordt veroorzaakt door hars.

Coniferen behoren, in tegenstelling tot andere tuinplanten, tot de naaktzadige planten. Dit betekent dat de zaden niet in een zaaddoos of vrucht zitten. Ze liggen open en bloot tussen de schubben van de kegels..

Grootte

Je hebt 'm waarschijnlijk wel eens op een plaatje gezien: Sequoiadendron giganteum, de mammoetboom. Dat

is de grootste conifeer ter wereld. Hij kan een hoogte bereiken van honderd meter en een doorsnede van tien meter. Die zul je wel niet zo snel in een tuin tegenkomen.

Coniferen kun je in 4 groepen verdelen:

	Hoogte
Hoge coniferen	Meer dan 10 meter
Middelhoge coniferen	Van 2 tot 10 meter
Lage coniferen	Van 1 tot 2 meter
Dwergconiferen	Kleiner dan 1 meter

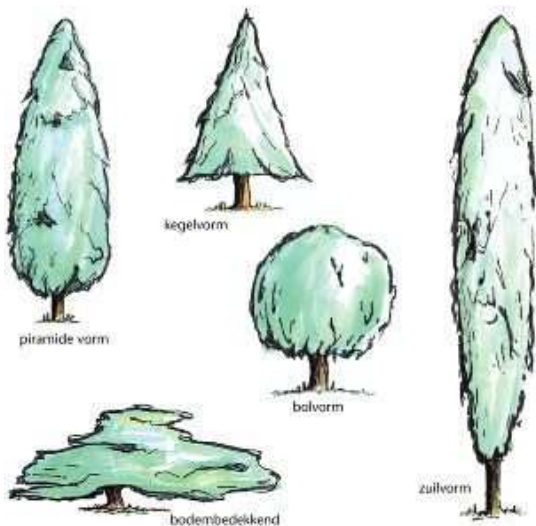
In het tuincentrum worden vaak kleine coniferen verkocht onder de noemer 'dwergconiferen'. Vaak is dat niet juist omdat veel van deze coniferen uitgroeien tot lage of zelfs middelhoge coniferen. Ze doen er weliswaar enige jaren over maar ze worden het wél. Meestal worden ze dan geroid omdat men ze dan te groot vindt.

Groeivorm (habitus)

De mens heeft in de loop der jaren een groot aantal coniferenrassen gekweekt. Vandaar dat het assortiment tegenwoordig enorm groot is. Ze zijn er in allerlei hoogtes, groeivormen en kleuren. De meeste coniferen hebben een piramidale groeiwijze, maar er zijn ook bolvormen, zuilvormen, treurvormen en breed uitgroeierende vormen.

En als een conifeer geënt wordt op een onderstam ontstaan er treurvormen en kleine bolvormige boompjes.

Coniferen heb je in allerlei vormen.

Een groot aantal coniferen kunnen ook als haag aangeplant worden. Ze worden dan één of tweemaal per jaar in vorm geknipt.

Sierwaarde

De meeste sierwaarde danken de coniferen aan het feit dat ze hun blaadjes behouden en daarmee 's winters kleur geven aan de tuin. Verder ontleen coniferen hun sierwaarde aan de groeivorm, de bloem of de kegel, de stam, of een combinatie hiervan.

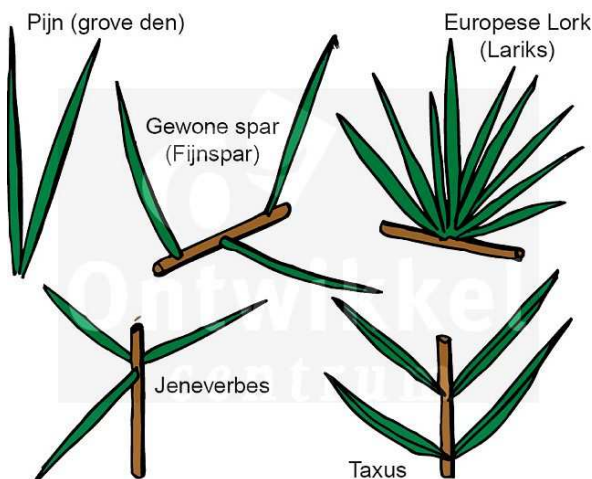
Sierwaarde aan de groeivorm

Coniferen kunnen hun sierwaarde ontleen aan hun groeivorm. In de figuur zie je voorbeelden hiervan. Op basis van de groeivorm worden ze op diverse manieren ingedeeld. Zo onderscheidt men: kegelvorm, piramidevorm, bolvorm, bodem bedekkende vorm en zuilvorm. Een andere indeling is opgaande vorm en liggende vorm.

Sierwaarde aan het blad

Coniferen kennen een grote verscheidenheid aan bladkleuren. Er zijn lichtgroene, donkergroene, blauwe, grijsgroene en gele coniferen. Behalve de kleur is ook de textuur belangrijk. Kijk maar eens van een afstand naar coniferen. Je zult zien dat de ene plant grover lijkt dan de ander. Coniferen met kleine of smalle naalden komen veel fijner over dan die met brede naalden of

schubben. We spreken dan van een fijne textuur. De meeste coniferen behouden 's winters hun blad en daarmee ook hun kleur. Enkele soorten laten hun bladeren wél vallen, bijvoorbeeld de Lariks. De bladeren van de taxus zijn giftig. Ze kunnen dodelijk zijn voor paarden. Sommige tuincentra zamelen snoeihout van cactus in. Hieruit worden stoffen gehaald voor chemotherapie tegen kanker.

Sierwaarde aan de bloem of de kegels

De bloei van coniferen is over het algemeen erg onopvallend. De bloemen zijn meestal erg klein en geelgroen van kleur. Een uitzondering daarop vormt bijvoorbeeld *Abies koreana*, de Koreaanse den. Die draagt al op jonge leeftijd mooie paars gekleurde kegels. Ook de fraaie roodgekleurde vrouwelijke bloemen zijn heel opvallend.

De kegels van Abies koreana zijn erg fraai.

De taxus heeft fel rode bessen. De pitten zijn zeer giftig.

Sierwaarde aan de stam

Coniferen kunnen op latere leeftijd een mooie stam vormen, die opvalt door z'n kleur of z'n structuur. De stam kan heel ruw worden doordat schors openbreekt. De takken van jonge coniferen kunnen tijdens de kweek makkelijk uitgebogen worden. Daardoor kunnen in een later stadium bonsais

ontstaan.

Bloeitijd en kleur

De bloeitijd van coniferen is niet zo belangrijk. Alleen de soorten met gekleurde bloemen zijn wellicht belangrijk. Meestal zijn de bloemen erg klein en vallen alleen op doordat ze massaal aanwezig zijn. Veel coniferen produceren enorme hoeveelheden stuifmeel dat bij beweging vrijkomt. Dan komt er een wolk stuifmeel uit de plant. Vooral bij de Taxus is dit verschijnsel goed te zien. De kegels (zaaddozen) zijn veel belangrijker. Ze kunnen allerlei vormen aannemen, van een klein bolletje tot een grote kegel of zelfs bessen. 's Zomers al hangen ze aan de conifeer, maar pas in het najaar verkleuren ze en worden beter zichtbaar. De kleur van de kegels en bessen varieert van paars tot groen en bruin.

Standplaats en grondsoort

Coniferen stellen eisen aan de standplaats. Coniferen met gekleurd blad bijvoorbeeld groeien het beste in de zon. Andere coniferen kunnen ook in de schaduw groeien. Ook de grondsoort is heel belangrijk. Niet alle soorten kunnen op zware grond (kleigrond) groeien. De meeste geven de voorkeur aan losse, humusrijke grond.

Toepassingen

Coniferen worden voor een aantal doeleinden aangeplant. In particuliere tuinen vooral om hun sierwaarde van de bladkleur, de kegels en de groeivorm. Ze worden ook gebruikt om een dichte haag te vormen, die bescherming biedt tegen inkijk van de burens en/of de wind. Ook voor de sier worden hagen tegenwoordig aangeplant. Daarbij worden de meest ingewikkelde patronen gemaakt. Picea en Abies worden gebruikt als kerstboom.

Maatvoering en kwaliteit

In de handel wordt de maatvoering van coniferen als volgt geregeld:

- Bij opgaande coniferen wordt de lengte van de conifeer aangegeven. Een schijncypres 80-100 bijvoorbeeld heeft een lengte tussen de 80 en 100 centimeter.
- Bij platgroeïende of breed uitgroeïende coniferen kan geen lengtemaat

gegeven worden. Hierbij wordt de doorsnede van de conifeer aangegeven, bijvoorbeeld 20-30.

Bij coniferen in een pot (container) wordt bovendien de c van container aangegeven. Een schijn-cipres 80-100 c5 bijvoorbeeld heeft een lengte tussen de 80 en 100 centimeter en is opgekweekt in een container van 5 liter. Bij coniferen die op stam zijn geënt, wordt de ent-hoogte aangegeven.

Met betrekking tot de kwaliteit zijn de volgende punten belangrijk:

Bovengronds:

De stam moet recht zijn.

De stam en de takken mogen niet beschadigd zijn.

De takken moeten regelmatig over de stam verdeeld zijn.

De conifeer moet ziektevrij zijn.

Ondergronds

De wortels mogen niet beschadigd zijn.

De kluit moet goed stevig zijn.

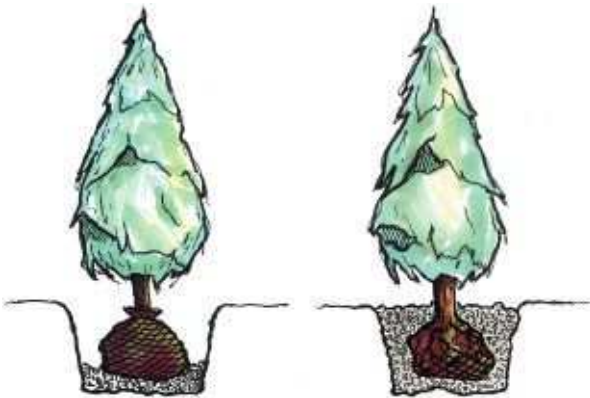
Aan de kluit moet een gaaslap ('broek') geknoopt zijn.

Een conifeer planten

Coniferen worden altijd met een kluit geplant, anders gaan ze namelijk bijna altijd dood. Een uitzondering hierop vormt de Taxus. Die kun je tot een hoogte van 50 cm nog zonder kluit planten. Het is ook zaak om coniferen nauwkeurig te planten. Als je namelijk *te diep* plant gaat de conifeer ook dood. De volgende zaken zijn erg belangrijk bij het planten van coniferen:

- planttijden;
- grootte en diepte van het plantgat;
- het verwijderen van de gaaslap;
- het planten.

Het planten van een conifeer is niet zo moeilijk.

De beste tijd om coniferen te planten zijn de maanden augustus - september en april - mei. Dan is namelijk de bodemtemperatuur optimaal zodat de wortels meteen kunnen gaan groeien. Dat is belangrijk omdat een conifeer het hele jaar door water verdampt. Hij zou dus snel uitdrogen als de wortels niet actief zijn. Een conifeer in een pot (container) kun je het hele jaar door planten.

Het plantgat moet voldoende diep en groot zijn. De kluit moet er ruim in passen. Je moet de conifeer net zo diep planten als deze op de kwekerij gestaan heeft. De grond moet goed luchtig zijn. Storende lagen en wateroverlast zijn slecht voor de groei. Bij het planten moet je de *gaaslap* losknopen of verwijderen. De knopen in de gaaslap kunnen namelijk groeiremmingen veroorzaken. Ook de *nazorg* is erg belangrijk. Watergebrek is de voornaamste oorzaak van het doodgaan van coniferen na het planten. Adviseer de klant dus om goed water te geven tot enkele weken na het planten.

Het is niet eenvoudig om coniferen te *verplanten*. Afhankelijk van de groeisnelheid en de hoogte is het zelfs al na enkele jaren niet meer mogelijk. Dan kun je de klant het beste adviseren om een nieuw exemplaar te kopen.

Inleiding:

- De beste tijd voor het planten van coniferen is september of april.
- Het planten van coniferen moet onder deskundige leiding gebeuren.

Werkwijze:

- Maak een ruim plantgat.
- Verwijder gaasdoek of pot.
- Plaats conifeer in plantgat en spreid de wortels.
- Laat met de spade de zijkanten van het gat wat instorten.
- Vul het gat met grond.
- Losse grond rond de conifeer aantrappen.
- Na het planten de grond gelijkmaken.

Let op:

- Werkhouding.
- Coniferen moeten rechtop en stevig in de grond staan.
- Bij droog weer de coniferen water geven.
- Houd voor de plantdiepte de kwekerijdiepte aan.

Gereedschap:

Spade, snoeischaar.

Verwijder gaasdoek of pot.

Vul het gat met grond. Zijkanten van het gat met de spade in laten storten.

Losse grond rond de conifeer aantrappen.

Veiligheid: Werkhandschoenen en veiligheidsschoenen.
Laat gereedschap niet rondslingeren.
Voorzichtig met het verwijderen van gaasdoek.

© 1998

nosw
nationaal overlegorgaan
sociale werkvoorziening
Scholingsfonds SW

Coniferen verzorgen

Coniferen hoeven bijna niet te worden verzorgd. Coniferen worden gesnoeid om mooi vol te blijven en niet te breed te worden. Als ze te hoog dreigen te worden kan men de kop eruit halen.

Snoeien van coniferen

Coniferen kunnen worden onderverdeeld in naald- en schubconiferen.

Naaldconiferen worden bijna nooit gesnoeid. Uitzondering daarop is de taxus. Deze wordt vaak als haag aangeplant.

Schubconiferen worden wel gesnoeid. Dit moet het liefst bij bewolkt weer gebeuren om verbranding te voorkomen. Als je een conifeer goed bekijkt, zul je zien dat de takken binnen in de plant kaal zijn of bruine schubben hebben. Dat wordt veroorzaakt door het gebrek aan licht. Aan de uiteinden van de takken zie je groene schubben. Het nieuwe schot is lichter van kleur. Bij het knippen van coniferen moet je goed opletten dat je niet te diep knipt. Je moet nog groene schubben aan de plant laten zitten. Een conifeer kan niet meer uitschieten op het kale hout. Een uitzondering hierop is de taxus. Deze kan heel diep teruggeknipt worden.

De beste tijd om schubconiferen te snoeien is augustus. Haagconiferen kun je het best in mei, juni en/of in augustus knippen.

Bij snelle groeiers moet je vaak tweemaal per jaar knippen. Voor het snoeien van coniferen gebruik je meestal een heggenschaar.

Een taxus loopt opnieuw uit als deze diep teruggeknipt is.

Bruinverkleuring en bladval

De bladeren van coniferen gaan gemiddeld 3 tot 5 jaar mee. Daarna vallen ze af. Hierdoor tref je onder coniferen altijd afgevallen bladeren aan. Door milieuvervuiling kunnen de bladeren eerder verslijten en afvallen. Hierdoor wordt de sierwaarde van de plant aangetast.

Door lichtgebrek zullen de takken binnen in de boom of struik meestal bruin verkleuren. Bruinverkleurde takken lopen niet meer uit als je erop terugskoekt.

Een ander oorzaak voor bruinverkleuring is takluis. Hierdoor kunnen hele takken bruin verkleuren.

Door bruin verkleuring worden coniferen brandgevoelig en daardoor kwetsbaar voor vandalisme. Om deze reden kan het op bepaalde plaatsen onverstandig zijn om coniferen langs de weg te planten.

